

T.C.
TÜRKİYE İNSAN HAKLARI VE EŞİTLİK KURUMU
2.DAİRE KARARI

Başvuru Numarası : 2021/1043
Toplantı Tarihi/Sayısı : 1.3.2022/8
Karar Numarası : 2022/126
Başvuran : A. İ. vasisi Y. Z. İ.
Başvuran Vekili : -
Adres : -
Muhatap Kurum/Kişi : Trabzon E Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu Müdürlüğü
Muhatap Adres : -

I. BAŞVURU KONUSU

1. Başvuru, başvuranın tutulduğu koğuşun kalorifer tesisatı çalışmadığı için soğuk olduğu, geceleri koğuş ışıklarının güvenlik gerekçeleriyle söndürülmemesinin uyku problemlerine yol açtığı, bazı zamanlarda koğuş içerisinde farelerin gezindiği ve sıcak su kısıtlaması nedeniyle kişisel bakımlarını gerçekleştiremedikleri iddialarına ilişkindir.

II. İNCELEME SÜRECİ

2. Trabzon E Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumunda tutulan A. İ.'nin vasisi Y. Z. İ. tarafından Kurumumuza sunulan 26.10.2021 tarih ve ... sayı ile kayda alınan başvuru dilekçesinde özetle:

a) K3 koğuşunun önceden atölye olarak kullanılması sebebiyle kalorifer tesisatının çalışmadığı ve tesisatın bir önceki kış döneminde de çalışmadığının diğer mahpuslar tarafından dile getirildiği,

b) Koğuşta geceleri ışıkların söndürülmediği ve sürekli olarak ışıkların açık tutulduğu, bu sebeple mahpuslar açısından sağlıklı bir uykunun imkânsız hale geldiği,

c) Koğuş içerisinde gezinen farelerin; mahpuslar gece uyurken yataklarına girip kendilerini kemirdiği ve muhatap Kuruma bu şikâyetin iletilmesine rağmen herhangi bir tedbirin alınmadığı,

d) Muhatabın koğuşlara sıcak suyu çok kısıtlı vermesi nedeniyle mahpusların çamaşırlarını yıkayamadıkları ve kişisel temizliklerini yapamaz hale geldikleri iddia edilmektedir.

3. Kurumumuza iletilen muhatap Trabzon E Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu Müdürlüğünün 10.11.2021 tarihli ve ... sayılı yazılı görüşünde özetle:

a) Kurumumuzca talep edilen yazılı görüşe istinaden, İdare tarafından başvuranın ifadesine başvurulduğu ve söz konusu ifadenin; *“Ben 8. ayda ceza infaz kurumuna geldim. Başvurudaki şikâyetlere ilişkin ziyarette teyzemin oğlu avukat K. K. 'ye cezaevinde yaşadığımız ufak tefek sorunlardan bahsetmiştim. O da bana “Ben o konularda ilgileneceğim çözüme kavuşturmak için bir şeyler yapacağım” dedi. Ben bu şekilde bir şikâyette bulunacağımı tahmin etmedim. Kendisi sorunların çözümünü adına böyle bir şikâyette bulunmuş ancak benim aslında Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumuna böyle bir şikâyetim yoktur. Başvuru dilekçesinde şikâyete konu olayları tek tek açıklamam gerekirse; 1-Geçen kışın koğuşun soğuk geçip geçmediği hakkında kanıtım bulunmamakla birlikte, arkadaşlarımdan koğuşun soğuk olduğunu duydum ve bu sene koğuştaki kaloriferler havalar soğuyunca yanmaya başladı; ancak bazen bazı*

Bu belge, güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

peteklerde sorunlar çıktı ve görevli memurlar gereken tamiri yaparak peteklerin çalışmasını sağladı, şu anda petekler yandığından koğuştaki aşırı soğuk ortam bulunmamakta, 2-Koğuştaki geceleri ışıkların söndürülmediğinden rahatsızlığım devam etmekte, 3-Koğuştaki arada sırada fareler girmekte; ancak farelerin koğuştaki kalanları kemirdiğine dair bir bilgin bulunmamakta olup kuzenim bu konuda beni yanlış anlamıştır. Farelere ilişkin şikâyetlerimizi görevlilere ilettiğimizde bize yapışkanlı fare yakalama kâğıdı verildi; fakat bu yöntem de tam anlamıyla çözüm sağlamadı, 4- Sıcak suyumuz koğuştaki sıcak su planına göre haftada 4 gün gelmektedir. Tek banyo olduğu için sırayla ve kısıtlı zamanda banyo yapmak zorunda kalıyoruz. İlk geldiğimde çamaşırlarımızı elde yıkadığımızdan sıcak suyun yetmediği oluyordu; ancak yaklaşık bir aydan beri çamaşırlarımız, Kurum çamaşır makinelerinde yıkanıp kurutulmuş olarak tarafımıza verilmektedir. Kişisel temizliğimizi yapmada herhangi bir problem yaşamamaktayız” şeklinde olduğu,

b) Ceza İnfaz Kurumunun 1976 yılında inşa edildiğinden fiziki ve alt yapı olarak eski bir cezaevi olduğu, her ne kadar yenileme çalışması yapılmış ise de tesisatta ara sıra arızalar olabildiği, ancak bu arızaların günü birlik bir şekilde mahpusların mağdur olmaması adına hızlıca tamir edildiği; haşere ve fare ilaçlamalarının özel bir şirketten hizmet alınarak düzenli bir şekilde yaptırıldığı, ancak zaman zaman farelerin görülebildiği, bununla birlikte farelerin mahpusları kemirdiği şeklindeki iddianın başvuran tarafından da kabul edilmediği gibi bu iddianın abartı bir iddia olduğu,

c) Kurumda bulunan oda ve koğuşların önceden planlı şekilde sıcak su hizmetinden faydalandırıldığı ve bu konu hakkında mahpusların herhangi bir şikâyetinin bulunmadığı

d) Başvuranın da belirttiği üzere, yaklaşık bir aydır mahpusların çamaşırlarının kurum çamaşır makinelerinde yıkandığı ve kurutulmuş olarak kendilerine verildiğinden herhangi bir mağduriyetin yaşanmadığı,

e) Koğuş ışıklarının açık kalmasının tamamen kurum iç güvenliği ve mahpusların güvenliği ile ilgili olduğu, bu konu hakkında da mahpusların “uyku bandı” kullanmak suretiyle kendi imkânları çerçevesinde önlemler alabilecekleri ifade edilmektedir.

4. Başvuranın muhatap Kurumun cevabi yazısına ilişkin olarak Kurumumuza sunduğu, 29.11.2021 tarih ve ... sayılı ile kayda alınan yazılı görüşünde özetle:

a) Koğuşlarda kalorifer tesisatının çalışmadığı konusuna ilişkin olarak; şikâyetlerinin akabinde kısa bir süre sonra muhatap Kurum tarafından tesisatta gereken onarımın yapılarak söz konusu sorunun çözüldüğü,

b) Geceleri ışıkların söndürülmemesi konusunda ise; muhatap Kurumun güvenlik gerekçesi ile bu uygulamayı yaptığını dair gerekçelendirmesinin makul görülerek bu şikâyetinden vazgeçtiği,

c) Koğuşlarda farelerin gezdiğine dair önceki beyanların doğru olduğu; ancak muhataba söz konusu durum aktarılınca kendilerine yapışkanlı fare yakalama kâğıdı verildiği, sonrasında Kuruma ilaçlama yapıldığı, bu nedenle yaklaşık bir aydır koğuştaki fare görülmediği,

d) Sıcak suyun koğuşlara plana uygun olarak haftada dört gün verildiği, koğuştaki tek banyo olduğu için sırayla ve kısıtlı zaman aralığında duş alınabildiği, öncesinde çamaşırların elde yıkandığı; ancak yaklaşık iki aydır çamaşırların Kurum tarafından çamaşır makinelerinde yıkanıp kurutulmuş olarak mahpuslara geri verildiği ve kişisel temizliğe ilişkin herhangi bir sorunun mevcut olmadığı ifade edilmektedir.

5. Başvuru dosyasının incelenmesi sırasında; muhatap Kurum tarafından Kurumumuza gönderilen yazılı görüşte, başvurudaki iddialara yönelik başvuranın ifadesini alma yoluna gidildiği anlaşıldığından somut olayda herhangi bir misilleme riskinin olup olmadığını tespit etmek üzere; başvuran ile 11.02.2022 tarihinde Kurumumuz personeli Hâkim ... ve İnsan Hakları ve Eşitlik Uzman Yardımcısı ... tarafından SEGBİS aracılığıyla gerçekleştirilen ve tutanak altına alınan görüşmede başvuran özetle:

a) Ceza İnfaz Kurumu görevlileri tarafından alınan ifadesinin ve tarafımıza ilettiği yazılı görüşünün

doğru olduğunu,

b) Ceza İnfaz Kurumunun baskısı altında ifade vermediğini,

c) Başvurusunda bahsi geçen fare sorununa ilişkin ilaçlama dışında yeni bir yöntemin daha İdare tarafından uygulanmaya başladığını ve

) İfadesinde belirtmiş olduğu hususlarda Ceza İnfaz Kurumu İdaresi ile uzlaşı sağlandığını belirtmiştir.

III. İLGİLİ MEVZUAT

5. Türkiye Cumhuriyeti Anayasasının “Kişinin dokunulmazlığı, maddi ve manevi varlığı” başlıklı 17’nci maddesinde; “*Kimseye işkence ve eziyet yapılamaz; kimse insan haysiyetiyle bağdaşmayan bir cezaya veya muameleye tibi tutulamaz...*” hükmi yer almaktadır.

6. 29.12.2004 tarih ve 5275 sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun’un “İnfazda Temel İlke” başlıklı 2’nci maddesinin ikinci fıkrasına göre; “*Ceza ve güvenlik tedbirlerinin infazında zalimane, insanlık dışı, aşağılayıcı ve onur kırıcı davranışlarda bulunulamaz.*”

7. Mezkr Kanun’un 6’nci maddesinde; “*Ceza infaz kurumlarında hükümlülerin düzenli bir yaşam sürdürmeleri sağlanır. Hürriyeti bağlayıcı cezanın zorunlu kıldığı hürriyetten yoksunluk, insan onuruna saygının korunmasını sağlayan maddi ve manevi koşullar altında çektirilir. Hükümlülerin, Anayasada yer alan diğer hakları, infazın temel amaçları saklı kalmak üzere, bu Kanunda ngrlen kurallar uyarınca kısıtlanabilir*” hükmi bulunmaktadır.

8. Aynı Kanun’un 63’üncü maddesinin dördüncü fıkrası ise; “*Oda ve kısımlarda iklim koşulları göz önüne alınarak yeterli yer, ışık, ısınma, havalandırma ve hijyen sağlanır*” hükmi amirdir.

9. 6701 sayılı Kanun’un 9’uncu maddesinin birinci fıkrasının (i) bendine göre “*zgrlğinden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin ulusal nleme mekanizması kapsamındaki başvurularını incelemek, araştırmak, karara bağlamak ve sonuçlarını takip etmek*” Kurumun görevleri arasında sayılmıştır.

10. Mezkr Kanun’un 18’inci maddesinin nc fıkrasında “*Başkan, incelemenin özelliğine göre, görüşlerin alınmasından sonra, resen veya talep üzerine tarafları uzlaşmaya davet edebilir. Uzlaşma, insan hakları veya ayrımcılık yasağı ihlali olduğu iddia olunan uygulamaya son verilmesi veya mağdur açısından bu sonucu sağlayacak zmleri içerebileceği gibi mağdura belli bir tazminatın ödenmesi biçiminde de olabilir. Uzlaşma en geç bir ay içinde sonuçlandırılır. Uzlaşma müzakereleri sırasında yapılan tespitler, alınan beyanlar veya açıklamalar, herhangi bir soruşturma ve kovuşturmada ya da davada delil olarak kullanılamaz*” hükmi bulunmaktadır.

11. 24.11.2017 tarih ve 30250 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe giren Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanunu’nun Uygulanmasına İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik’in 65’inci maddesi şu şekildedir: “*Kurum, yapılan başvuru veya resen inceleme kapsamında yaptığı inceleme ve araştırma sonucunda incelenemezlik kararı, gerekçeli kabul edilmezlik kararı, gönderme kararı, ihlal kararı, idari yaptırım kararı, uzlaşma kararı, ret kararı ve karar verilmesine yer olmadığına dair karar verir*” Anılan Yönetmelik’in 71’inci maddesinde; “*Başvuru konusu talebin hakkında başvuru yapılan ilgili taraşa yerine getirildiğinin Kuruma bildirilmesi halinde (...) uzlaşma kararı verilir*” hükmi yer almaktadır.

IV. DEĞERLENDİRME VE GEREKÇE

12. 24.11.2017 tarih ve 30250 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe giren Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanununun Uygulanmasına İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik’in 48’inci maddesindeki gerekli şartları taşıdığı değerlendirilen başvurunun, mezkr Yönetmelik’in 49’uncu maddesinin beşinci fıkrası uyarınca esas incelemesi aşamasına geçilmiştir.

13. Birleşmiş Milletler İnsan Hakları Evrensel Bildirgesi (İHEB)'in 3'üncü maddesinde, *“Yaşamak, özgürlük ve kişi güvenliği herkesin hakkıdır.”* hükmü, 25'inci maddesinde, *“Herkesin, kendisinin ve ailesinin sağlığı ve iyi yaşaması için yeterli yaşama standartlarına hakkı vardır...”* hususu düzenlenmiştir. Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi (AİHS)'in 1'inci maddesi şu şekildedir; *“Yüksek Sözleşmeciler Taraflar kendi yetki alanları içinde bulunan herkesin, bu Sözleşme'nin birinci bölümünde açıklanan hak ve özgürlüklerden yararlanmalarını sağlarlar.”* AİHS'in 3'üncü maddesine göre; *“Hiç kimse işkenceye veya insanlık dışı ya da aşağılayıcı muamele veya cezaya tabi tutulamaz.”* Herkesin maddi ve manevi varlığını koruma ve geliştirme hakkı Anayasa'nın 17'nci maddesinde güvence altına alınmıştır. Anılan maddenin birinci fıkrasında insan onurunun korunması amaçlanmıştır. Üçüncü fıkrasında da kimseye işkence ve eziyet yapılamayacağı, kimsenin insan haysiyetiyle bağdaşmayan ceza veya muameleye tabi tutulamayacağı hüküm altına alınmıştır (AYM, B. No: 2013/293, 17/7/2014, Cezmi Demir ve diğerleri, § 80).

14. Mevcut başvuruda; başvuranın tutulduğu koğuşun önceden atölye olarak kullanılması sebebiyle kalorifer tesisatının çalışmadığı, koğuşta geceleri ışıkların söndürülmemek surekli olarak açık tutulduğu, koğuş içerisinde gezinen farelere yönelik muhatap Kuruma şikâyetler iletilmesine rağmen konu hakkında herhangi bir tedbirin alınmadığı, koğuşlara sıcak su imkânının çok kısıtlı verilmesi nedeniyle mahpusların çamaşırlarını yıkayamadıkları ve kişisel temizliklerini yapamaz hale geldikleri iddiaları sıralanmıştır.

15. Birleşmiş Milletler Genel Kurulu'nun 09.12.1988 tarih ve 43/173 sayılı Kararıyla kabul edilen Herhangi Bir Biçimde Tutulan veya Hapsedilen Kişilerin Korunması İçin Prensipler Bütününün, *“İnsani tarzda muamele yükümlülüğü”* başlıklı 1'inci maddesi, *“Herhangi bir biçimde tutulan veya hapsedilen bir kimse, insaniyetin ve insanın doğuştan sahip olduğu insanlık onuruna saygının gerektirdiği bir biçimde muamele görür.”* ifadesini haizdir. Öte yandan, özgürlüğünden mahrum bırakılanların tutuldukları kurumların fiziki koşullarına ilişkin uluslararası standartlar bağlamında değerlendirme yapmak gerekirse; mahpuslara sağlanan barınma yerleri ve özellikle bütün yatakhane bölümleri, insan onuruna ve mümkün olabildiğince özel yaşama saygı gösterecek biçimde olmalı, iklim koşulları ve özellikle zemin alanı, havanın metreküp miktarı, aydınlatma, ısıtma ve havalandırma dikkate alınarak, sağlık ve temizlik gereklerini karşılamalıdır. (Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesi'nin Avrupa Cezaevi Kurallarına Dair Üye Devletlere Tavsiye Kararı Rec(2006) Kural 18.1) Mahpusların kendilerini temiz tutmaları zorunludur ve bu amaçla kendilerine sağlıkları ve temizlikleri için gerekli su ve tuvalet malzemesi sağlanır. (BM Nelson Mandela Kuralları Kural 18.1)

16. İncelemeye konu somut başvuruda muhatap Kurum başvuranın iddialarına karşılık, tesisattaki arızaların günü birlik bir şekilde mahpusların mağdur olmaması adına hızlıca tamir edildiğini; haşere ve fare ilaçlamalarının dışarıdan özel bir şirketten hizmet alınarak düzenli bir şekilde yaptırıldığını; ancak zaman zaman farelerin görülebildiğini, bununla birlikte farelerin mahpusları kemirdiği şeklindeki iddianın başvuran tarafından da kabul edilmediği gibi bu iddianın abartı bir iddia olduğunu; Kurumda bulunan oda ve koğuşların önceden planlı şekilde sıcak su hizmetinden faydalandırıldığını; yaklaşık bir aydır mahpusların çamaşırlarının kurum çamaşır makinesinde yıkanmakta olduğunu ve kurutulularak kendilerine verildiğini; koğuş ışıklarının geceleri açık kalmasının ise tamamen kurum iç güvenliği ve mahpusların güvenliği ile ilgili olduğunu ve mahpusların “uyku bandı” kullanmak şeklinde kendi imkânları çerçevesinde bu konu hakkında önlemler alabileceklerini belirtmiştir. Somut başvuru açısından; başvuru dilekçesinde Kurumun fiziki koşullarına ilişkin şikâyetler sıralanmışsa da başvuran tarafından başvurunun incelenmesi aşamasında, bu sorunlardan bazılarının çözüme kavuşturulduğu aktarılmıştır. Başvuran yazılı görüşünde; muhatap Kurumun kalorifer tesisatında gereken onarımı yaparak ısınma sorununu çözdüğünü, geceleri ışıkların söndürülmemesi hususundaki muhatapın güvenlik gerekçesini makul görerek bu şikâyetinden vazgeçtiğini, muhatap Kurumun fare sorununu çözmek amacıyla kendilerine yapışkanlı fare yakalama kâğıdı verdiğini ve sonrasında Kuruma ilaçlama yapıldığını, koğuşta tek banyo olduğu için sırayla ve kısıtlı zaman

aralığında duş alınabildiğini, öncesinde çamaşırların elde yıkandığını; ancak yaklaşık iki aydır çamaşırların Kurum tarafından çamaşır makinelerinde yıkanıp kurutulularak mahpuslara geri verildiğini ifade etmiştir.

17. Başvuru dosyası üzerinden yapılan değerlendirmede, başvuranın tutulduğu koğuştaki ısınma, haşere ve çamaşırların yıkanmasına ilişkin sorunların muhatap Kurum tarafından çözüme kavuşturulduğu görülmektedir. Bu kapsamda, söz konusu başvuru dilekçesindeki iddialara ilişkin taleplerin çözüme kavuşturulduğu görülmüş olup süregelen iddialar bakımından ise; başvuranın şikâyetçi olmadığı anlaşılmaktadır. Her ne kadar somut başvuru özelinde muhatap Kurum ile başvuran arasında uzlaşma sağlandığı tespit edilmişse de muhatap Kurumun güvenlik önlemleri kapsamında geceleri koğuştaki ışıklarının söndürülmemesi uygulamasına alternatif çözümler bulmasının uygun olacağı, ayrıca koğuştaki verilen sıcak su saatlerinin Kurum imkânları dâhilinde arttırılmasının gözden geçirilebileceği hususları da not edilmektedir.

18. 6701 sayılı Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanunu'nun 18'inci maddesi ile anılan Kanun'un Uygulanmasına İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik'in 71'inci maddesi uyarınca, Kuruma yapılan başvuruların uzlaşma ile sonuçlandırılması mümkündür. Bu itibarla, yukarıda anlatılan mevzuat hükümleri ve açıklamalar birlikte değerlendirildiğinde; muhatap Kurumun başvuranın şikâyetleri çözmek adına eylem ve işlemlerde bulunduğu, başvuranın yazılı görüşünde de bu hususları doğruladığı, başvuru konusu taleplerin muhatap Kurum tarafından yerine getirildiğinin Kurumumuza bildirildiği görüldüğünden, iddia ve talep konusu hususların ortadan kalktığı ve somut başvurunun uzlaşma ile sonuçlandığı kanaatine varılmıştır.

V. KARAR

1. Başvuru hakkında UZLAŞMA KARARI VERİLMESİNE,
2. Kararın taraflara tebliğine ve KAMUOYUNA DUYURULMASINA,
3. Karara karşı tebliğ tarihinden itibaren 60 gün içerisinde Ankara İdare Mahkemesine başvurulabileceğine, 01.03.2022 tarihinde, OY BİRLİĞİYLE, karar verildi.

e-imzalıdır

Av. Alişan TİRYAKİ

Daire Başkanı

e-imzalıdır

Dr. Burhan ERKUŞ

Üye

e-imzalıdır

Saffet BALIN

Üye

e-imzalıdır

İsmail AYZAZ

Üye

e-imzalıdır

Av. Zennure BER

Üye